



LINA
NORDQUISTOVÁ

Půjdu s tebou

HOST

LINA NORDQUISTOVÁ

Půjdu s tebou





**LINA
NORDQUISTOVÁ**

Půjdu s tebou

PŘELOŽILA ELA DOLEŽALOVÁ

BRNO 2022

Dit du går, följer jag

Copyright © Lina Nordquist 2021

Published by agreement with Ahlander Agency

Original cover design by Nina Ulmaja

Illustration by Felix Braquemond1852, Art Institute of Chicago

Translation © Ela Doležalová, 2023

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1609-4 (PDF)

ISBN 978-80-275-1610-0 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1611-7 (MobiPocket)

*Mé rodině: protože jste to nejúžasnější, co znám,
a protože pro mě leckdy máte víc pochopení,
než si zasluhuji. Mé sestře, která miluje knihy
skoro víc než já. Vám všem, kteří jste poslouchali,
četli a pomáhali. A taky panu opraváři, který
před několika lety omylem vypožil všechny televizní
kanály kromě dvou, takže jsem měla dost času
na psaní.*

Mýtina

Na holou zem zpříma dopadá slunce. Krajině vládne ticho. Opodál se tyčí mohutné kmeny a vrhají stín, ale v popředí není vůbec nic. Jen přestárlá vymýcená půda, deštěm rozměklé zářezy po pile, obnažené pařezy.

Leží tu mrtvý muž. Má vrásky připomínající krásně opotřebovanou koženou brašnu. Vlasy jako chmýří suchopýru. Bílé a řídké, povívá jimi lehký větřík, který vane přes mýtinu směrem k lesu. Kolem mrtvého se k zemi sklání kapradí a na blízkou větev přilétá pušтік. Mravenci pospíchají. Okolní stromy natahují své kořeny k muži i pařezům, ale už jim nemůžou nijak pomoci.

Z nebožtíkovy hlavy se po jehličí a zemině vine nehybný potůček tmavorudé sražené krve. Jako vodní tok, který se zničehonic zastavil. Posed mrtvého už teď postrádá. Rána je rozsáhlá a prochází lebkou. On však nesténá ani nedýchá, jenom tam leží na kraji lesa. Stejně i žil. S tváří obrácenou ke korunám stromů. Oči má zavřené, nic nevidí. Už tu není, už neuvidí nikdy nic. Ale vrány ho vidí dál. A já také.

Kára

U kuchyňského stolu

„V pátek za dva týdny?“

Ptá se mě znepokojeně tchyně.

„To zvládneme,“ odpovídám.

Bricken má přirozeně obavy — zemřel jí manžel a papíry, které leží na voskovaném ubruse mezi námi, se týkají jeho pohřbu. Tchán se jmenoval Roar. Na všech formulářích je vyplněné jeho jméno. Jeho hráškově zelená židle s područkami a s hadrovým koberečkem přehozeným přes sedadlo tu teď stojí prázdná. Tchyně se prsty zlehka dotkne drobné jizvy v místě, kde jí na čele začíná linie vlasů. Šedý propínací svetr, bílá hříva, poměrně husté bílé obočí a kůže připomínající papír. Pihy a jaterní skvrny. Ani jedna z nás nemá kalhoty do zvonu, na to už jsme moc staré. Padesát tři a hodně přes sedmdesát, obě stejně opotřebované. Ta představa, že jsme tady musely společně strávit celých třicet let. Tchán se tu sice nenarodil, ale právě tady se učil chodit. Bydlel v tomhle stavení v podstatě celý svůj život.

„Rakev a uložení do země.“

Říká tchyně s pohledem upřeným do papírů.

„Urnu,“ opácím já.

„Rakev!“

„Tak proč se mě vůbec ptáš?“

„Na nic jsem se neptala.“

Pak už ani jedna z nás neřekne jediné slovo.

Před chvílí jsem uvařila vejce. Vzápětí mi však došlo, že je měl rád on, Roar, ne my dvě. Je pořád přítomný v důlku vysezeném na křesle v pokoji, ale to je všechno. Jeho hrnek stojí dokonale umytý za světle modrými dvířky skříňky nad kuchyňskou linkou, sešit s křížovkami leží otevřený na stole, kde mu nikdo nevěnuje pozornost, a Země se nepřestává točit, jistěže ne, nejspíš si ani nevšimla, že se něco stalo. Bricken nosí brýle s výraznými rámečky, které v člověku vyvolávají dojem, že ho pozoruje a zkoumá. Ty brýle jsou jako lupy s obroučkami. Proměňují její oči v hnědé kuličky a já mám pocit, že vidí úplně všechno, co jsem udělala. Dýcháme s Bricken v kuchyni tentýž vzduch. Podívám se k oknu a kloužu pohledem po krajkových záclonách ztuhlých prachem. Trávník je suchý a hnědý, unavený pozdním létem. Zbyly jsme tu už jen my dvě, k nejbližšímu sousedovi je to nejmíň kilometr. Do vesnice se dá dojít ráznou chůzí za dvacet pět minut, ale ani tam už toho moc nezůstalo. Akorát smíšené zboží, dva nové zpomalovací pruhy a několik ušmudlaných eternitových fasád. A samozřejmě pila. Plot se bortí, chybí v něm plaňka a přímo za ním se košatí strom, kterým začíná hluboký les. Počasí za moc nestojí, ve svitu večerního slunce by se měl vznášet opar, jeho stuhly vinoucí se po trávě ale nejsou nikde vidět. Ticho mezi mnou a tchyní zvolna narůstá. V rádiu dál někdo žvaní. Zdá se, že drama na náměstí Norrmalmstorg ve Stockholmu, při němž únosci zajali a šest dní věznili za-

městnance banky, je u konce. Šest dní v zajetí, copak to je nějaká doba? Nebo ten filipínský politik Ferdinand Marcos, který se před nedávnem stal prezidentem na doživotí. Určitě to sám chtěl, to vím jistě. Ale kdo odsoudil na doživotí mě? Nechci tu být, jenže kam jinam bych šla?

Bricken se narovná, jednou rukou si přejede po zádech. Tělo má jako zaschlé popraskané bahno a já si netroufám setkat se s jejím pohledem.

„Ještě kafe?“

Nalije mi ho dřív, než stihnu odpovědět. *Voskovany ubrus s kostkovaným vzorem. Překapávaná káva v plastové termosce a kostka cukru v šálku s modrými kytičkami. Praktičnost a obecný blahobyt. Bože, kdyby jen věděla, co všechno se dělo, když se zrovna nedívala.* Vráska mezi jejím obočím nevypovídá jen o soustředění, tchyně musí vzít šálek do obou rukou, aby nic nevybryndala.

„Díky.“

„Říkala jsem si, že si vždycky ráda přidáš.“

Nic na to nepovím. Dá si do šálku kostku cukru a naplní si ho až po okraj. Odjakživa mi ty šálky připadaly příliš malé. Ani za ouško se nedají pořádně vzít. Není divu, že Roar pil raději z velkého hrnku od dřevařského podniku. Bricken kávu uvařila jako obvykle příliš slabou. Dívá se na mě, čeká, že jí povím, jak mi chutná. Ale já mlčím. Ani o tomhle jí nechci lhát.

Ticho mezi námi je teď jako poklička. Kvůli obavě, že Bricken něco ví, mám prsa rozškrábaná do krve. Vždyť jsme byli vždycky tak opatrní. Tchyni na tváři a čele už léta praskají tenoučké cévky. Každý rok nějaká. Jedna z nich vypadá jako pavouk, připomíná rozvětvené obrazce zrudlé vzteky. Koruny stromů se ve větru houpou. Tedy kromě té mrtvé vrby jív, které zbývá k pohupování jediná větvička. Přichází podzim.

Takový podzim, kdy vítr rve větve ze stromů, hází je do mechu a převrací zahradní stoly. Nečas, který jsem si sama nikdy netroufla v domě vyvolat.

„Myslíš, že se naše Dýnička v den, kdy zmizela, vydala stejnou cestou jako Roar?“ ptá se Bricken, aniž spouští zrak z plotu.

Neodpovídám. Mám na přemýšlení jiné věci, než je mrtvá kočka.

Za chvíli v televizi poběží *Scény z manželského života*, ale já se nedokážu dívat, jak se v tom filmu protagonisté jeden druhého snaží zaživa stáhnout z kůže. Dost nám naložil vlastní život. Mám o tom, proč se po nocích škrábu, dál mlčet? Mám mlčet o tabletách, dřevníku i o ventilku? Nebo to mám ze sebe vykřičet jako divoká husa? Kdybych si aspoň byla jistá, že mi neselže hlas.

Venku panuje léto a hälsinglandské světlo. Měsíc a slunce v noci svítí bok po boku a do večerního programu v rádiu brzy začnou volat osamělí a těžkomyslní lidé. Vím, jak jim je. Mám pečlivě učesané vlasy, balzám na rtech a v punčošce imaginární napínáček. Poprvé jsem se strachy počurala v sedmi letech, pak mi bylo čtrnáct a pořád to pokračovalo, bylo mi třicet osm, čtyřicet sedm, padesát tři. Moje srdce je vrána vysoko v koruně stromu. Tu a tam zakrákorá z dálky, často se však přiblíží. Už jsem se takhle narodila, jen někdy přemýšlím, proč si ta vrána vybrala zrovna mě. Ale nějak to jde — pokud strachy přijdou, jen šeptají, jsou mírné jako pozdní léto. Změnilo se to s přibývajícimi roky. Když jsem byla mladší, bývalo to horší, ačkoli tehdy jsem se ještě neměla čeho bát. Tehdy.

Chci, aby mě Roarova vdova požádala, ať se postarám o jeho pohřeb. To já bych správně měla všechny obvolat a všechno

zařídít. Já bych měla vybrat, co bude mít na sobě. Mě by se měli vyptávat na historky z jeho života a já bych měla mít právo rozhodnout, že najatá zpěvačka zazpívá „Podzimní píseň“ od Tove Janssonové. Ale to bych Bricken nikdy nedokázala vysvětlit. A tak se o pohřbu raději vůbec nezmiňuju. Kdybych jí totiž řekla, co jsem prováděla, když zrovna nebyla doma, musela bych si sbalit svoje saky paky a táhnout. Nebo by mě možná rovnou někam zavřeli. Proto si radši vezmu sušenku s džemem a žvýkám. A dřepíme tu dál. Spolu samy. Přezvykujeme a vysedáváme. Sdílíme prostor tohoto domu, jako každý den od chvíle, co jsem si vzala jejího a Roarova syna a nic nebylo tak, jak jsem si představovala. Do okenní tabulky narazí moucha. Chce odsud pryč, stejně jako já.

První naruší ticho Bricken.

„Věděla jsi, že Roarovi rodiče se vynořili z lesa právě tamhle mezi těmi borovicemi?“ zeptá se a kývne hlavou směrem k oknu. „Unni a její muž Armod si za svůj domov vybrali mýtinu, kam nejvíc svítilo slunce. Přišli pešky až z Norska a s sebou neměli nic víc než jednoho mrňouse, lakovanou dřevěnou schránku zabalenou v uzlíku a vak s jídlem.“

Nohou narovná koberec na podlaze a rozhlédne se, jako by se v té věkovité kuchyni snažila najít něco povznášejícího. Všechno je tady prastaré, včetně nás. Pořád má ale Bricken v kuchyni ty nekrásnější skříňky, a právě ona tu jako první měla laminátovou desku od firmy Perstorp. Byl to dárek ke kulatinám. Já dostala ke kulatinám nové hodinky. Dál očima pátrá po něčem hezkém na pohled. Nachází však jen pomačkaný hliníkový hrnec a tuk zažraný do spár mezi kachlíky, až se zastaví na žlutnoucích umělých krajkách. Najednou si všimne nenápadného záblesku na okenním parapetu. Pořád

tam ještě svítí bílý nátěr od posledního malování před pár lety. Přejede po něm rukou.

„Když se tehdy nastěhovali, chalupa byla menší a zanedbaná. V té době už v ní totiž dlouho nikdo nebydlel. Proti kmenům stromů vypadala jen jako ošoupaný šedý flíček. Ale oni si stejně řekli: ‚Tady budeme v bezpečí.‘ A pro majitele lesa bylo výhodné, že se mu někdo o chalupu staral, a navíc mu ještě dobře platil.“

Vyprávění o Unni a Armodovi jsem slyšela už nesčetněkrát. Někdy jsem si přávala, abych byla jako Unni: milovaná, silná a připravená odejít. Nechat všechno za sebou. V hlavě mi bují myšlenky, jak mohlo být všechno jinak.

Unni

Pouť

Nevím, jak to všechno mohlo být, ale vím, jak to bylo. A myslím, že kdybych předem věděla, jak to dopadne, mé dny by získaly jinou hodnotu. A pro čekání to platí také. Kdybych tehdy dokázala vidět do budoucnosti, stejně bych neudělala nic, abych ji zastavila. Smutek neměří, jak moc je něco špatně, nebo správně. Štěstí nepotřebuje morálku.

Sedlák, který mě vezl za sebou, páchl chlastem. Toho mrazivého dne, kdy jsem vylezla na jeho vůz, jsem slyšela, jak si lidé mezi sebou šeptají. Sedlák mi pustil ruku a strčil mě do zad, abych vlezla za mříže klece rychleji. Několik lidí, s kterými jsem se znala dlouho, odvrátilo zrak. Pár si jich odplivlo. Příští zastávka: studená místnost se zamčenými dveřmi. Muž pobídl koně a vůz se dal do pohybu. Mříž tloukla o dřevěnou posadu. Jak kůň přidal do kroku, železo do dřeva naráželo stále tvrději a mně došlo, že sedlák zapomněl klec zamknout. Prchavé vteřiny. Jak já za tebou utíkala, Roare! Nutila jsem své plíce pracovat a nevšímalá si, že mě bolí nohy, dokud jsem neviděla vodní hladinu a nespatriła Armoda, jak natírá

něčí loďku dehtem. A konečně i tvé světlé vlásky — seděls tam, za světlemodrou lodní zádí.

Armod nechal loď natřenou jen způli. Jako první opustil mé město dlouhým, rozhodným krokem, ačkoli tam klidně mohl zůstat. To jen já jsem se ohlížela za tím kouskem Norska, který kdysi býval mým domovem. Hlad, moře a výčitky jsme nechali za sebou. Nenávistné pohledy a oči, jež by se nám raději vyhnuly. Hory poseté jarními pupeny shlížely na naše město a jeho obyvatele, které jsme viděli kopat krátké hroby pro své mrtvé děti. Pláč chutná jako moře. Moře chutná jako slzy. Chtěla jsem tam zůstat, nechtěla jsem svého syna brát na tuhle cestu s nejistým koncem. Jenže jsem neměla na výběr. Proto jsme se celé dny plahočili podél jezera, kde se nám v očích zrcadlilo nebe, a dál po tmavých stezkách hlubokým lesem. Bolela mě pravá noha, ale dalo se to snést. Strach a neklid byly horší. Ani ne rok staré dětské tělíčko v mém náručí a rostoucí jabloňové jádérko v mém lůně. Tak blízko si lidé mohou být. Ty, Roare, jsi mi spal na břiše stočený do klubíčka, aby ti nemrzly nožky. Tvá sestra byla v té době stále jen bezejmenné zrnko přímo pod mým pupíkem. Jejího otce jsem sotva znala, ale měl hodné oči a já na něj zcela spoléhala.

Můj jediný majetek tvořila schránka na léky z třešňového dřeva, kterou jsem dostala od porodní báby, a oblečení, které jsem měla na sobě — sukně v barvě myší šedi, šála a sepraná bílá halenka. Díra u límečku byla pečlivě zašitá. Všechno ostatní jsem musela opustit. Jinak to nešlo. Ten muž z Kristiánie, kterou jsem nikdy nenavštívila, měl na sobě vybledlé černé kalhoty a kabát neurčité barvy. Mdlé tkaniny bez života. Ale jeho tvář byla života plná a on šel se mnou. Měl tě rád, Roare. Znali jsme se šest měsíců a už nějakou dobu jsme sdíleli lože. Milovala jsem jeho jméno — Armod, a také jeho

ruce, chlupaté a osmahlé sluncem a putováním. Připomínaly mi pohádkový les. Milovala jsem na něm i to, jak se nabídl, že tě pohlídá, když jsem se svou lakovanou lékárníčkou zamířila k dívce na úpatí hory. Ve chvíli, kdy jsem musela prchnout, se rozhodl, že půjde se mnou. Sotva jsem tomu dokázala uvěřit.

„Půjdu s tebou.“

Nic víc neřekl a pak jsme vyrazili. Stačí milovat. To jsem si tehdy myslela. Že je to tak jednoduché.

Zavazadla mu na záda padla jako ulitá. Jako zkušený tulák na ně byl zvyklý. Na začátku jsem se neustále ohlížela přes rameno. Vybavovala se mi pastorova slova. *Vražedkyně*. Jak dlouho může trvat, než nás dostihnou? Ale s každou milí, kterou jsme ušli, se mi dýchalo o něco lehčeji. Když jsme se ráno probouzeli a vydávali se na cestu, oheň už dohoříval, jeho teplo ale stačilo na to, abychom díky němu mohli začít den. Občas se na něj Armod vymočil, aby ochránil les. A pak jsme šli dál. Dny mýjely pomalu, jídlo naopak mizelo až příliš rychle. Armodův uzlík se zásobami byl čím dál lehčí. Netrvalo dlouho a zbývalo nám jen jehličí z okolních borovic. Věděli jsme, že brzy si budeme muset jídlo koupit. V dálce se tyčily vysoké hory se zasněženými vrcholky, ačkoli bylo léto.

Musel mě nějakým způsobem milovat už tehdy — nevím, proč by mě jinak po všechny ty dny následoval, přes vesnice, po venkovských cestách, skrze tancující liják, pod oslňujícím sluncem. I mě pohled na něj a zvuk jeho smíchu v nitru hřály. Horský vzduch ve výšinách studil. Vlhkost nás objala a odmítala se vrátit dolů k moři. Do bot nám prosakovala voda. Mnohokrát jsem se na něj zadívala a pomyslela si, že teď se určitě otočí a řekne mi, že dál musím jít s klukem sama, ale nikdy se to nestalo. Jeho záda se stále plahočila přede mnou

a on se obracel jen proto, aby se usmál. Nikdy nedal najevo sebemenší zaváhání.

Procházeli jsme obloukem kolem města Røros a příroda hýřila živoucími diamanty — březový les, hory, planiny a bílé kmeny stromů. Pamatuji si jedno odpoledne, kdy bylo nebe vysoké a ve vzduchu jsme cítili déšť se sněhem. Stoupali jsme a proti nám vanul čerstvý vítr. Toho dne jsme pospíchali, abychom si udrželi teplo. Armod se zničehonic zastavil a já mu málem vrazila do zad. Natáhl ruku před sebe a ukázal mi něco vlhkého, co mu dopadlo na dlaň. Nebyla to kapka, nýbrž sněhová vločka. Další se mu chvíli poté snesla na zápěstí, těsně u manžety košile, na místo, kde je lidská kůže nejtenčí a nejcitlivější. Naklonila jsem se k vločce blíž.

„Podívej, Unni, jaké vzory dokážou vyšíť,“ řekl Armod. „Tahle vločka se navlas nepodobá žádné ze svých sester a bratrů. Ale jedno mají tady nahoře společné — každá ta vločka znamená nebezpečí, musíme rychle přejít hory a vrátit se do nížiny a léta. Mně můžeš věřit — kdysi jsem si na počasí nedal pozor a málem kvůli němu přišel o prsty.“

Krystaly se ještě chvíli třpytily a pak se rozpustily a byly pryč. Armod mě hřbetem ruky pohladil po tváři.

„Ty jsi tak hezká, Unni,“ řekl, „a taky statečná.“

Usmáli jsme se na sebe a vydali se dál, stále svižnějšími kroky. Poprvé mě Armod vyhledal kvůli ošklivé ráně na ruce. Ošetřila jsem mu ji rašeliníkem. Při druhém setkání vyhazoval mého synka do vzduchu, až se chlapeček zalykal smíchy. Jednou chytil Armod holýma rukama čísi slepici, zlomil jí vaz a pozval mě uprostřed pustiny mezi městem a mořem na večeři. Původně měl v úmyslu pokračovat dál na sever k městečku Mo i Rana, ale neudělal to. Sehnal si práci v trondheimském přístavu. Nevadilo mu, že se o mně leccos šušká. Uměl

se usmát tak, až se mu kolem očí roztáhly vějířky vrásek. Zůstal se mnou. Všemmu navzdory.

To byl ten důvod. Proto jsem šla s ním a on se mnou. Nerozhodoval rozum, ale city, Když jsme byli spolu, všechna ta krása nebezpečí převyšovala. Tam, kam šel jeden z nás, druhý ho musel následovat. Kam chtěl jeden, chtěl i druhý. Tohle, a u mě také vědomí, že už se nemůžu vrátit zpátky.

Brzy nám kůži bičovaly vločky a řezaly mě do očí. Zabalila jsem tě do Armodovy šály, Roare, a držela tě oběma rukama. Vítr ještě zesílil, a tak jsem zvedla ramena, sklonila hlavu a zavrtala bradu do okraje šátku. Krok za krokem jsem se prodírala nečasem a nespouštěla oči z Armodových šlépějí před sebou. Má chodidla se do nich přesně vešla. Otočil se na mě a usmál se. Obličej měl ztuhlý a pokrytý jinovatkou a sněhem. Brada mu mrazem úplně zmodrala. Později jsem uvažovala nad tím, jak strašná zima mu musela být. Celou dobu nám razil cestu větrem, a svou šálu dal navíc tobě, ani jedinkrát si však nepostěžoval.

„Když se chceš vznést ze země, tak to jinak nejde, moje milá Unni!“ rozesmál se, jakmile uviděl moje obavy. „Abys mohla létat, potřebuješ vítr!“

Jak se blížil večer, stával se vítr nesnesitelným. Opíral se do mě vši silou a hrozil, že mě povalí, kousal mě do uší, i když jsem měla hlavu omotanou šátkem. Armod našel velký kámen, který poskytoval závětrí, a postavil ze sněhu val, aby nás ochránil přes noc, než se počasí uklidní. Oheň jsem musela rozdělat já, protože on už zmrzlými prsty nedokázal ani pohnout. Přitiskli jsme se co nejtěsněji jeden k druhému jako matřjošky z nějaké umělecké osady poblíž Moskvy. Armod je kdysi viděl, šeptal mi do ucha o jejich veselých barvách, já v teple jeho těla jedla horský sníh a snažila se mu zahřát ruce

ve svém podpaží. Mráz mi našeptával, že to nevyjde, ale měli jsme snad jinou možnost?

Když jsme překročili hranice se Švédskem, slunce si prozpěvovalo. Myslím, že jsme vešli do údolí Härjedalen. Kde přesně, si nejsem jistá, ale muselo to být v těch místech. Jakmile jsme na cizí půdě udělali první kroky, konečně jsem si mohla vydechnout úlevou. Hned se mi šlo o něco lépe. V hlavě si mi sice dál vyšlapával cestičku strach a nohy mě soužily, přesto jsem napřímila záda a bolest v pravém chodidle byla najednou snesitelnější. Dívali jsme se na les, vesnice a okolní krajinu. Přes řeky a říčky, další lesy a další jezera jsme sestoupili z hor do údolí. Pořád jsem mrzla, ale pokračovali jsme na jihovýchod, abych se po tom všem, čím jsem si prošla, dostala do tepla. Jaké místo jsme hledali? Nic velkého. Stačilo, abychom se tam cítili bezpečně. Ve Stockholmu zahynulo dvacet lidí, když se snažili zhlédnout zpěvačku Christinu Nilssonovou. Před jejím hotelem se umačkali k smrti. Vyprávěla mi to porodní bába Brita, u které jsem bydlela, než umřela a než na svět přišel Roar. Tam na jih jsme nechtěli.

O pár dní později hory zmodraly a před námi se otevřela krajina ve všech odstínech nebe. Hälsingland. Příroda svítila všemi základními barvami jako umělecké dílo z pestrobarevných dřevěných kostek. Pšenice se vlnila. Kvítky lnu se smály. Slunce v mracích. Z drsných kmenů stromů trčely pokroucené větve. Planiny, modravé hory a černočerné lesy. Pro barvoslepeho Armoda byla tahle krajina nejkrásnější na světě. Ve srovnání s ní připomínala jakákoli jiná skutečnost šedohnědou břečku. Červená i zelená, pořád ten stejný jednolitě hnědý odstín. Ale tady, tady byl len, blankyt hor a chrpově modré nebe. Tady byla krása, kterou dokázaly vidět i jeho oči.

Podíval se na mě a usmál se.

Viděla jsem, na co myslí, a zadoufala jsem. Mohl by právě tohle být náš *domov*?

„Ano,“ odpověděla jsem mu. „Tady to je.“

Začali jsme se porozhlížet po místě, kde bychom mohli v klidu žít. Bylo tu dost práce, obklopovaly nás statky, ohromné sýpky a honosné dřevěné domy, ve kterých bydleli švédští velkostatkáři. Ležely přímo uprostřed rozlehlých vlnících se polí: velké červené dvory s malovanými dveřmi a krásně vyzdobenými okny. Na honosných verandách posedávaly děti a kočky a vyhřívaly se na slunci. Na takovém místě by Armod určitě mohl dělat čeledína.

Jenže já ne. Ani kdybych se obrnila proti strachu z toho, že mě můžou kdykoli propustit a já tu zase budu stát s holýma rukama. Bylo pro mě nebezpečné se tolik přiblížit k lidem a jejich všetečným otázkám. Vždyť jsem se bála i jen ukázat doklady. A tys mě, Roare, tahal za vlasy, které už neměly světlou barvu žita, ale špinavé odstíny prachu a popela. Smál ses mým protestům, zvonivě jsi žvatlal a z očí šedých jako listopad ti koukalo šibalství. Ukazoval jsi na tenké nožky koz a přežvykující krávy z druhé strany ohrady. Ty a Armod byste tady jistě mohli být šťastní. Co by však bylo se mnou? Kdyby se lidé ve vesnici dověděli pravdu, vyhnali by mě, a to též by se stalo i v další vesnici, a tak pořád dokola. Vesnice má příliš mnoho očí a příliš mnoho otázek. A tak jsme šli dál. V krku se mi dělalo čím dál větší sucho a svaly se mi zatínaly.

Míjeli jsme další statky, osídlení postupně řídlo. Prohlížela jsem si salaše, kde v létě nocovali pasáci dobytka, a křivé chatrče, ale ve všech někdo bydlel. Pokračovali jsme po

stezkách vyšlapaných v průběhu věků, vinoucích se lesem plným komárů, který obklopovala modř nebe. Ty ses, Roare, díval do korun jehličnatých stromů. Borovice byly tmavé, smrky se na nás dívaly staletýma očima. Vzhlédlš ke mně a usmál ses na síť, kterou právě utkal pavouk. Nejkrásnější lesní krajka. Chtěls dolů, aby sis ji mohl pořádně prohlédnout, ale já se nechtěla zastavovat, bála jsem se, že už se nezvednu. Tamhle! Něco nevýrazně šedého a schouleného se zablesklo v hejnu komárů svým jediným okem pokrytým špínou. Opuštěná chalupa s oknem, které bych mohla mýt, zadoufala jsem. Mohli bychom tu zůstat? Čím víc jsme se k chalupě přibližovali, tím víc moje naděje rostla. Ale ne, pěšina k domu byla dobře ušlapaná a kyblík před vchodem ještě vůbec nestihl začít rezavět. Někdo sem občas chodil a určitě se brzy vrátí.

Den nato se mi podařilo nakouknout oknem a viděla jsem, že uvnitř někdo zametl a postavil na stůl jablka. Nikde pro nás nebylo místo. Zbylé mince už neměly o co cinkat a docházely nám síly. Armod si dál vykračoval přede mnou, odhodlaný, se širokými rameny, i když ani on ve skutečnosti nevěděl, kam vlastně míříme. Teď už nesl nejen naše zavazadla, ale i tebe, a přesto jsem za vámi zaostávala. Ve vlasech mu ulpělo tolik prachu, že jeho kadeře, dříve hnědé a lesklé, dočista zešedivěly. Když se ale otočil, aby na mě počkal, nebylo v jeho pohledu ani stopy po únavě. Při smíchu mhouřil oči, jak by se díval do slunce. Tvé bledé dětské tělíčko nesl na svém, do tmava opáleném. Tolik vám to spolu slušelo! Ten pohled mi vždycky pomohl vás dohnat, ačkoli mě uvnitř hlodal pocit, že je to všechno marné. Nohy oněměly, avšak myšlenky byly stále jasnější. Cestou podél jezera Orsjön jsem neustále zpomalovala a v Österböle jsem dlouho seděla opřená o kmen

stromu. Pak jsem ze sebe konečně dostala, co mě trápí. A myslala jsem to doopravdy.

„Takhle to dál nejde, Armode,“ řekla jsem. „My tři společný domov nikdy nenajdeme. Můžeš mě tady nechat a pokračovat sám. Ty si přece najdeš práci kdekoli.“

„Ale Unni,“ odpověděl. „Kamkoli půjdeš, půjdu s tebou. Než jsem tě potkal, urazil jsem sám celou cestu z Kristianie. Abych byl s vámi, půjdu klidně stejně daleko nebo ještě dál. Pojď si tady na trávě zatancovat — je léto a navíc sobota!“

Pak tě Armod zvedl vysoko do letního povětří, Roare, — jako byste patřili jeden k druhému. Smál se a zpíval. Jeho radost mě znovu postavila na nohy, a tak jsme se vydali dál, dokud se mi nezamotala hlava. Musela jsem se sehnout k zemi. Kolem procházela selka se třemi malými dětmi a při pohledu na nás se zastavila.

„My jsme měli v životě štěstí,“ pravila své nejstarší dceři, „proto si raději pořídíme delší stůl než vyšší plot.“

Tóny slov, které jí vycházely z úst, mi zněly cize. Ale měla jsem chuť ji obejmout.

„Můžete dnes v noci přespat u nás na seníku,“ nabídla nám, „pokud nám on tady pomůže se svážením hnoje.“

Armod souhlasil a oba si potřásli rukou. Selka nás pozvala do kuchyně na kaši s mlékem. Opírala jsem se pažemi o stůl a cítila, jak se mi žito s mlékem pěkně usazují v žaludku a že jsem čím dál ospalejší. V ložnici vedle kuchyně jsem zahlédla postel a zdála se mi moc krásná. Selka si mého pohledu všimla.

„Prohlížíš si ty výšivku na závěsu? Dělala ji Brita Rudolphi z Delsbo,“ poznamenala. „Jen si představ, ovdovět takhle mladá, zůstat sama se čtyřmi malými dětmi. Ale Brita si vždycky se vším poradí. A vidíš — taková nádhera.“

Těch kyticek jsem si nejdřív vůbec nevšimla, ovšem byly stejně krásné jako vzory vloček v norských horách. Také jsem se chtěla naučit takhle vyšívat.

Armodův a selčin hlas ke mně přicházely už jen jako vzdálené vlnobití. Líčil jí své vzpomínky na dětství a vyprávěl o toulkách, při kterých se dostal až na jih do Dánska. Popisoval několikadenní bouři v roce 1875, kdy jeho strýček sloužil jako námořník na plachetnici Ydale s elegantními stěžni. Loď v bouři narazila do útesu a vlny ji pak nahnaly přímo na skaliska. Armod rukama ve vzduchu maloval nápory větru a trosky vraku a vykládal, jak se strýček dostal na ostrůvek, kde málem umrzl k smrti, než ho o celý den později zachránili. Selka zalapala po dechu.

„I my jsme měli takovou naši Ydale. Ve skutečnosti to byl parník,“ řekla. „Potopil se docela nedaleko odtud, na jezeře Varpen. Pokud máte dobré nohy, dá se tam dojít pěšky. Když šel ke dnu, vůbec žádná bouřka nebyla. Naopak, svítilo slunce. Vzal s sebou třináct dětí. Byli to žáci školy pro neslyšící — díkybohu aspoň neslyšeli křik svých tonoucích spolužáků.“

Následovaly další příběhy. Chvilí trvalo, než se Armod rozhoupal. Pak se rozvyprávěl o tom, jak z dálky viděl sesuv půdy u Hagamarky, který strhl do norského jílu přes sto usedlostí — lidi, stavení, všechno.

„Zbyl tam jen obrovský kráter.“

Lidé, kteří přežili, přišli o domovy a veškerý majetek. Znělo to skoro tak, jako bychom se i my museli vydat na cestu ze stejného důvodu. Konečně se Armod dostal k jádru věci.

„Ale ano, je tu pár opuštěných usedlostí,“ přikývla selka. „Jen musíte vědět, kde hledat. Dejte ovšem dobrý pozor, abyste si vyjednali výhodné podmínky a zbytečně se nedostali

do nějakých lapálií. To by tak scházelo, aby vás někdo vzal na hůl!“

Potom přivolala ze stodoly svého muže, který přesně věděl, kam se máme vydat. Dvě tři hodiny pěšky odtud stojí v březovém remízku usedlost, o kterou se nikdo nestará od chvíle, co si rodina sbalila kufry a zmizela do Ameriky.

„Několik let po sobě měli špatnou úrodu a už dvacet roků je tu nikdo neviděl,“ řekl sedlák a nabídl Armodovi kořalku.

Jeho hlas měl stejnou zpěvavou melodii jako hlas jeho ženy.

„V tu noc, kdy odsud odjížděli, zmizela kupci, kterému prodávám sýr a jetel, pokladna. Takže hádám, že ti se tady už neukážou. Na to vezte jed. Domluvte se s Nilssonem z Rävbacky, určitě vám nabídne rozumnou částku, ať už si budete chtít usedlost pronajmout, nebo koupit. Pozdravujte ho ode mě, je to totiž můj bratránek. Bydlí akorát v půli cesty mezi chalupou, co zbyla po těch zlodějích, a vsí. Až tam půjdete, odbočte u kulatého kamene s ostrým okrajem.“

Stavení jen dvě hodiny cesty odtud a za rozumnou cenu. Ta myšlenka mě hřála stejně jako předtím kaše. Když jsem pak večer usínala v měkkém seně, cítila jsem, jak se mi tělo roztahuje do šířky. Všechna slova tu zněla velmi cize, ale seno bylo jako doma. A mé tělo si s Armodovým dokonale rozumělo, obě mluvila stejným nářečím.

Ráno mě probudily doteky tvých baculatých ruček. Štouchals mě stéblem do spánku a tvé oči pod rozcuchanými vlásky, které připomínaly vlnu, byly plné očekávání. Zdálo se mi, že mám tělo měkké jako z vaty. Vydali jsme se podle sedlákových instrukcí nejdřív na jih a poté podél meandrů řeky

Glössboå na jihovýchod, dokud se proud náhle ostře nestočil do úzkého zákrutu. Tam jsme si naplnili břicha říční vodou a pokračovali v cestě. Dál jsme hledali a vlekli se na bolavých nohou. Mířili jsme k domovu, jen jsme zatím nevěděli, kde přesně je. Cesta, kterou náš rádce odhadl na dvě hodiny, nakonec zabrala víc než čtyři — tomu, kdo nezná lesní stezky, zkratky a brody, se cesta prodlouží snadno.

Kilometry a míle po venkovských cestách a podél modrých lánů. Tady mezi stromy a kameny uprostřed polí bydleli lidé už před dávnými dobami. Teď byli mrtví. Zmizeli v čase. Vymazané životy a zapomenuté vzpomínky, pohřbené mezi žlutou pšenicí, lnem a oblázky. Místo posledního odpočinku uprostřed živých. Někde tady se schovával náš domov. Minuli jsme obchod, odkud se šířila vůně tabáku a skořice, ve výloze stály vystavené sklenice plné karamel, v pytlích s osivem se skrýval jetel a bojínek. Znamenalo to snad, že už jsme blízko? Nohy jsem měla dočista zdřevěnělé a slunce se začínalo sklánět k západu. Cesta nás vyvedla ven z osídlení a opět se proměnila v polňačku a pak v lesní cestu se zelenými trsy uprostřed. Obklopoval nás jehličnatý les, komáři a chlad, ačkoli bylo léto.

A pak najednou... Zrovna tam, kam už se borovicím nechtělo. Právě tam, kde končil jehličnatý les, kde zaryl svoje kořeny hlouběji do půdy a otevřel se nebi a slunci, přesně v té správné vzdálenosti od rozcestí, kde začínala vesnice, v níž žili své životy ostatní lidé. Tam, uprostřed studeného lesa, kde se shromažďovalo všechno teplo, ležela naše mýtina. Přesně taková, jak ji sedlák popisoval. Houf bílých březových kmenů skýtal ochranu před komáry a za nimi jsme spatřili svůj domov. Všude samá tráva a houští, ani stopa po lidské přítomnosti či po zásahu náradí. Opuštěná zchátralá usedlost, pouhá chalupa

sroubená z šedých trámů se mezi stromy leskla jako stříbro. Ke vchodu vedla zarostlá pěšina, kolem bujely zplanělé šeríky a rybízové keře, lepkavé angrešty a dva staré stromy, na kterých visela nezralá jablka a slívy. Chatrná střecha a u rozpadlé ohrady vrba s matně šedou kůrou.

Zastavili jsme se u plotu, jehož plaňky trčely na všechny strany. Oddechovala jsem a do očí se mi hrnuly slzy. Všechno si pamatuju, i to, jak Armod nabral vzduch do plic, zarazil se a rozhlédl se po korunách stromů kolem chalupy. Dlouho stál beze slova, on, který měl ve zvyku neustále žertovat a přehánět.

„Uvědomuješ si, Unni,“ řekl pak, „jak nepatrně člověk vypadá ve srovnání s kmeny stromů?“ Objal mě a pevně mě k sobě přitiskl. „Vidíš tenhle kmínek? Teprve když člověk viděl vyrůst les, může říkat, že doopravdy žil.“

Já si prohlížela šedé chmýří na vrbových listech a vzpomínala, co mě porodní bába Brita učila o vrbové kůře.

„Tady chci zůstat,“ oznámila jsem. „Protože tady je poklid.“ A tak dostala chalupa své jméno. Poklid.

Naše devatenáctidenní putování bylo snad u konce.

Lehla jsem si na záda do trávy pod vrbou, dívala se do jejího šedého listoví a na nebe, které prosvítalo za ním. Napadlo mě, že to musí být stejné nebe jako *doma*. Nájem byl příliš nejistý a za své poslední peníze bychom si mohli pronajmout leda tak jeden okenní rám. Možná by ale šlo koupit odpracovat nebo usedlost splatit postupně.

Chvilí jsem jen ležela v trávě a oddechovala, pak mi Armod podal ruku a pomohl mi vstát. Bylo načas vyhledat majitele a požádat ho o laskavost. Sedlák nám řekl, že přibližně

na půl cesty po lesní stezce směrem do vesnice leží kulatý kámen s ostrým okrajem. Tam se musíme dát doleva a jen po pár set metrech uvidíme Nilssonův statek.

Už zdaleky jsme slyšeli, jak dobytek ryje kopyty v zemi, řičí a bučí. Statek měl novou střechu a patřila k němu kůlna a hospodářské budovy. Na poli pracovala děvečka ve vysokém stupni těhotenství; po zádech jí splýval dlouhý cop tmavohnědých vlasů. Sedlák se ztěžka opíral o lopatu, jednu ruku zastrčenou v kapse, a na sobě měl modrou košili, od práce pod horkým sluncem propocenou. Jeho oči byly světlé a řasy téměř bílé. Měl husté plavé vousy, vlhké ruce, špinavé nehty a prací rozehráté tělo, které se pod oblečením zdálo být měkké. Napadlo mě, že bych takové tělo u někoho, kdo se dnes a denně bez ustání zabývá obděláváním půdy, nečekala. Možná za to mohla pšeničná mouka. Armod chvíli postával s čepicí v ruce, pak ale sedláka oslovil, jako by o nic nešlo, a díval se mu přitom zpříma do očí. Nechápala jsem, kde bere tu odvalu. Ani jediná šlachta se mu na krku nenapjala poté, co si s tím mužem potřásl rukou a uklonil se.

Když jsme sedlákovi dělali nabídku, napjatě přede mnou přešlapoval. Nakonec se ale uvolnil a pozval nás na kávu. Jeho manželka Ada působila nevýrazně. Patřila k ženám, které každý rok porodí dítě, dokud se tím jejich tělo úplně nevyčerpá. Občas se mihla okolo jako stín, ale nic neříkala. Později jsem si ji vůbec nedokázala vybavit. Vzpomněla jsem si jen na to, jak sbírala do košíku kachní vejce velká jako dětská dlaň a při každém shýbnutí si přidržela ruku v kříži. Když se vracela do domu, musela se opírat o hůl, přitom jí určitě nebylo víc než třicet. Za okamžik vyšla zase ven s jiným košíkem, ve kterém nesla láhev a sklenice. Třesoucíma se rukama do nich nalila modrou tekutinu. Pití bylo sladké: borůvkovou šťávu

měli oslazenou. Ty, Roare, jsi cucal kousek cukru a pak jsi usnul v trávě.

My dostali další šťávu a po ní přišly na řadu smlouvy. Pozemek Sörvreten má být splacen do deseti let, stálo tam. Protože tak se Poklid ve skutečnosti jmenoval.

„Armod Moen Ulefos“, napsal Armod na dva stejné archy papíru. Uměl totiž psát.

„Erik Nilsson z Rävbacky“, připojil sedlák hned vedle.

Potom nám ukázal zarostlou cestu, která nás měla dovést rychleji domů. Vydali jsem se nazpátek s podepsanou smlouvou pečlivě uloženou v Armodově uzlíku a oni nám mávali z verandy.

„Tohle je můj sedlák,“ řekl Armod. „Je řádný a čestný. Tady nějakou chvíli zůstaneme.“

„Tady zůstaneme napořád,“ odpověděla jsem já.

Stezka skrze letní les vedla až k našemu domu. Pokrývalo ji jehličí a tu a tam nějaký list. Minuli jsme lesní jezírko, které připomínalo zamyšlené černé oko mezi stromy. Okolo něj rostly šípky, metlice a rákosí jako nějaké bujné pomrkávající brvy. Do břehu narážely vlnky. V trsech na dně se určitě líhly štiky. Možná by tu Armod mohl nalovit nějaké ryby, které by se pak daly naložit? Usmáli jsme se na sebe a přitiskli se k sobě. Jen o pár minut později jsme spatřili chalupu — na spadnutí, ale stačí trochu přiložit ruku k dílu a bude zase k bydlení.

„Chalupník Moen Ulefos!“ zvolal Armod. „Kdo by to byl řekl? Z tuláka se stal usedlík.“

Stěny, podlaha i střecha z borového dřeva. Kousek ode dveří zchátralá dřevěná truhla se zrezivělým kováním a na ní

myši kostra. V rohu židle se třemi nohami, oprýskaný červený nátěr na šedém dřevě. Musela být jednou z mnoha, ale zůstala tu chromá a opuštěná. Po odchodu původních majitelů určitě prošel chalupou nejeden hledač pokladů. Rezavé panty, stará smrková podlaha posetá zvířecím trusem. Díra ve střeše, kde shnily trámy, otevřená slunci i dešti. Nejdříve jsem otřela hřbetem ruky špínu z okenních tabulek, aby se dovnitř dostalo slunce. Schovala jsem pavučiny, které pokrývaly chalupu i dřevník, pro případ, že by někdo potřeboval ošetřit. Ustlala jsem nám na zemi bílými prostěradly a teplými kožešinami, které jsme si přinesli s sebou. Uložila jsem tě, aby sis po obědě zdříml. Spals ve svém novém domově a byls tak krásný: vlásky jako chomáčky suchopýru, faldíky na ručkách a oči stejně šedé, jako býval Trondheimský fjord za oblačného počasí. Ovinulo tě jediné slovo: *bezpodmínečně*.

Na zemi ve spíži jsem našla starý měděný hrnec. Armod mi ho pomohl vycídit, takže pak zářil v temnotě jako lucerna. Zatloukl do zdi čtyři úzké hřebíky, na které jsme si mohli pověsit hrnky, aby nám do nich nelezly myši. Pak zatloukl dva silnější ke dveřím.

„Sem si budeme věšet oblečení,“ prohlásil. „Proto tuhle chalupu máme, abychom tu mohli žít.“

Nakonec pod naše velké hřebíky přidal ještě řadu malých. Do budoucna. Musela jsem usilovně mrkat, aby mi nevyhrkly slzy.

Na to, abychom půdu dostali do stavu, v němž bude schopná vydávat plody a my si budeme moct vypěstovat dostatek jídla na celou zimu, nám zbývalo pár krátkých měsíců. Měli

jsme naspěch — budívala jsem Armoda ještě za tmy a za tmy jsme si zase chodili lehnout, někdy usnul bez jediného slova. Putování je jedna věc, ale usadit se a lopotit se s půdou je něco docela jiného. Jenže on nebyl jen ptáček-zpěváček, co nás doprovázel na cestě, Roare, ale i mnohem větší pracant, než jsem se kdy odvažovala doufat. Dlouhé dny plné potu a krátké noci — z postele jsme museli před východem slunce, aby mohl Armod na sedlákově půdě odpracovávat náš dluh a potom se od stromů a klád stihl vracet domů, kde dřel na našem. Slíbil mi, že bude mezi borovicemi dávat pozor, ale znělo to spíš jako objetí ze slov, které mě mělo ukonejšit, než skutečný slib. Ať říkal cokoli, viděla jsem, že dře jako o život, aby mně i sedlákovi dokázal, že to se splacením dluhu myslí doopravdy. Že nám doopravdy chce vybudovat nový život. A ještě než jsme se vydali na cestu, jsem věděla, že je z těch, na které si strach jen tak nepřijde.

„Strach plodí jedině hlad, Unni,“ říkával mi doma v Trondheimu hned poté, co jsme se seznámili, když jsem se bála poryvů větru, hlubokého oceánu a vysokých vln. „Jsem poutník a teď i rybář. Poutník se nesmí bát dlouhých cest a rybář zase vody. Vždyť ten, kdo se bojí jisker, by byl přece mizerný kovář.“

Nyní prohlašoval to stejné i o lese.

„Les je teď náš chleba, Unni. Lidé z lesa se nesmějí bát stromů.“

A tak jsem se každý den strachovala a každý den se znovu radovala, když jsem ho viděla, jak se vrací domů, opálenou rukou si pročesává zpoceně vlasy. Jeho oči měly barvu tmavých jablkových jadérek. Každé ráno strach. Každý večer radost. A mezitím ty, Roare. Ráno mě probouzel tvůj hlásek proudící mi skrze kůži a sluneční paprsky, jež se kradly

dovnitř okny chalupy. Vstala jsem a chodidly se dotkla prkenné podlahy, která už byla skoro moje, abych připravila jídlo a nakrmila tě, Roare. Tak začínal náš všední den. Jeden jako druhý. Armod ve smlouvě podepsal, že každý den vyrazí pracovat a vrátí se teprve, až se slunce začne sklánět k západu. Všechny dny po celý rok patřil lesu, s výjimkou toho, kdy přicházelo na svět jeho dítě, Vánoc a prvního dne na začátku zimy, kdy napadne sníh. Tehdy míval volno. Deset let měl takhle splácet svůj dluh. Muž, který nikdy nezůstal na stejném místě déle než pár let. Mluvili jsme málo a pracovali pilně. Konečně jsme dospěli k cíli a nesměli jsme ztrácet čas. Armod nikdy nesesedl — buď byl na nohou, nebo tvrdě spal. V zemi vězelo tolik kamenů, které musel vytáhnout. Proto možná chalupu původní majitelé opustili — tohle místo se o půdu a jídlo nemínilo dělit s lidmi, chtělo si všechno nechat pro sebe. A tak jsme s půdou zápasili a rozbíjeli si klouby do krve, dlaně jsme měli hrubé a popraskané, na pažích škrábance. Vršili jsme balvany jeden za druhým na zvolna narůstající hromadu v trávě. Les poskytoval měkký nadýchaný rašeliník, který jsem nám přikládala na rány. Pod nohama nám rostla hebká tráva. Z našeho komína stoupal kouř osadníků. Bolavýma rukama jsme trpělivě opravovali shnilou střechu. Zatímco ji Armod záplatoval, já okopávala a sela, sázela vodnici a brambory, vyrývala křoviska a kořeny, tahala přes dvůr další kameny, ze kterých postupně vznikal val, jakýsi památník našich zařatých čelistí a sedřené kůže. Ačkoli se mi záda bouřila, dál jsem obracela půdu a vršila s opatrností nakradený hnůj k rostlinkám, aby měly dostatek živin a časem se proměnily v jídlo, které ti naplní břicho a jehož výpary nás budou při vaření v chalupě štípat do očí. Pořídili jsme společnost ovocným stromům a zasadili jsme

několik mladých hubených jabloní, na které si Armod musel půjčit. Až vyrostou, budou nám dávat potravu. A ty, Roare, ses batolil mezi námi, šterka a hlína ti zalézaly mezi prstíky na nohou, hrál sis s šiškami, kamínky a brouky.

Vybavuju si jedno ráno, kdy jsem se probudila a zjistila, že chalupa je prázdná. V ranní rose jsem uviděla Armodovy stopy a sledovala je okolo domu. Držel tě v náručí, tys ho tahal za knoflíky u košile a on ti vyprávěl tulácké báchorky a ukazoval ptáky. Bylo na vás vidět, že patříte k sobě. Když jsem k vám došla, objala jsem Armoda kolem pasu.

„Jak ti to všechno jenom oplatím?“ zeptala jsem se.

„Miluj mě,“ odpověděl. Jen tohle. *Miluj mě.*

Připravovala jsem bylinky a vybírala, z kterých větví vrby oloupat vrásčitou kůru. Ještě byl začátek léta a kůra se od dřeva oddělovala snadno. Volila jsem jen tenké větve, abych stromu neublížila, a pak jsem tenhle lék na podzimní bolesti a zimní omrzliny rozložila a sušila uvnitř v chalupě. Díky malým svítkům kůry jsme byli připravení. Pak jsem nám ještě z kůry upletla košík a nůši, přitom kolem mě kroužili čmeláci. Já a vrba jsme společně byly vytrvalé a silné. S hotovým košíkem jsme se vydali do obchodu na rozcestí u Rislandova statku na nákup. Celou cestu se v něm kutálela sem a tam prázdná láhev. Pole svítila v barvách ovsu, žita a modrých chrp.

„Je příliš snadné zvyknout si na krásu,“ řekla jsem.

„Doufám, že si na ni zvykneš,“ odpověděl Armod. „Ale ať se děje cokoli, nikdy si nezvykej na ošklivost.“

Chvilí jsme se v té modři zdrželi a dívali se na vlnící se květy. Vtom mě něco štouchlo do boku, nahoře u žebra.

„Sáhni si, Armode,“ vyzvala jsem ho. „Ona nám mává!“

Dotek jeho ruky mě hřál na kůži. Když jsme se blížili k obchodu, začichala jsem a zase jsem ucítila tabák, petrolej, bojínek, nakládané sledě a kardamom. Sám kupec stál v zástěře za pultem, a jakmile jsme vstoupili, pozdravil nás hýkavým smíchem jako baculatý poník. Plešatá hlava se mu leskla. Břicho se dmulo, až se zástěra napínala. Malou láhev nám až po okraj naplnil kořalkou, ačkoli já na Armoda mrkala, abychom těch pár mincí, které zbyly, raději ušetřili. Obchodník pak zabalil do papíru všechno ostatní, co jsme si objednali, uložil nám balíček do košíku a nechal si dobře zaplatit. Žádné otázky, odkud jsme a proč jsme sem přišli, kterých jsem se tolik obávala, nezazněly. Muž nám dával najevo jen lhostejnou nadřazenost. Po chvíli cinkl zvonek nade dveřmi, dovnitř vešla nějaká selka a usmála se na nás a mé břicho. Slámově plavé copy měla smotané do uzlu. Jmenovala se matka Anna. Bydlela ve vesnici Flor, její nejmladší prý nejspíš půjde do školy stejně jako děťátko, co se mi má narodit. Chystá se to tak ještě před přelomem roku, že? A jakým to mluvíme zajímavým nářečím? Pocházíme snad z Värmlandu? Kladla příliš mnoho otázek a já odtamtud zatoužila zmizet. Armod s ní chvíli konverzoval a nakonec jsme vyrazili k domovu. Po cestě sem se láhev v košíku kutálela, ale teď byla pevně zaklíněná mezi balíčkem s klobásou, moukou a vločkami a sklenicí medu, pečlivě zabalenou solí a malým kornoutem kávy. Po té jsem toužila dlouho, ale nikdy si ji nekoupila. Armod se zády opíral o vrbu a pomalými doušky popíjel kořalku. Kávu jsem smíchala s příliš malým množstvím žita. Věděla jsem, že takhle nám rychleji dojde, ale když jsem se ze svého hrnku napila, připadala jsem si jako v nebi.

Pak jsme pokračovali v krocení země. Bylo nám vedro a pot se z nás jen lil, svaly nám prací ztvrdly. Půda našim snahám o ochočení vytrvale vzdorovala. Země totiž není ani trochu přizpůsobivá. My jsme se přizpůsobovali snadno, ovšem ne proto, že bychom chtěli. Jednoduše jsme neměli na výběr. Losí trus, štavel, ohlodaná zvířecí těla, ptáci s křídly roztaženými ke slunci. Všechno bylo naše, ničí a všech. Léto v lese. Občas lilo jako z konve, ale voda nás neodnesla, zvládli jsme to. Sázela jsem keříky lesních jahod. Ty ses naučil chodit, Roare, a ťapkal jsi za mnou s ulepenýma ručkama a dával mi vlhké pusinky. Za nocí naše nářadí odpočívalo a ty a Armod jste leželi vedle mě. Po celém obličejí se ti odráželo, o čem se ti právě zdá. Když byla zima, přikryla jsem tě dekou a zahřívala tě vlastním tělem. Slunce obarvilo noc okolo nás do světle fialova a my s Armodem byli vzhůru. Podíval se na mě a já mu položila konečky prstů na zápěstí a cítila jsem, jak mu v žilách proudí krev. Zacukalo mu v koutcích úst, jako vždy, když byl šťastný. Pak jsem mu prsty pokračovala podél čelisti a do kůže mě píchalo jeho strniště. Celou dobu měl otevřené oči a já mu viděla až do duše.

„Chci tě, Unni,“ zašeptal.

Beze slov jsem odpověděla, že já taky, taky ho chci. Než jsme usnuli, položila jsem svou dlaň do jeho a ona se tam přesně vešla. Dech mu voněl jablky a petrželí.

Léto v Hälsinglandu se začalo blížit svému konci a my byli vyčerpaní. Dostala jsem do zahrady šípkovou růži. Armod ji vyryl u nějakého opuštěného stavení pár hodin cesty na východ. Neměli jsme žádné peníze, žádné stříbro, ale ukazovali jsme ti, Roare, šípkové květy a hluboký les, lesní ptáčky, kteří právě hnízili, a ty jsi na ně mířil prstíkem a smál ses.

Armod si brával svůj sáček s jídlem a náradí a před východem slunce vyrážel do práce. Já společně s ovesnou kaší polykala obavy a cítila, jak jitro škvírou ve dveřích, které Armod právě otevřel, vpouští dovnitř chladný vánek. Potom odcházel do sedlákových lesů a na konci dne klepal na dveře statku a hlásil se o další práci. Při návratu domů byl cítit rozehrátým tělem upracovaného muže. Usmíval se, ať byl sebeunavenější.

„Dneska jsem měl zas vítr ve tváři, Unni!“

Zprvu se stávalo, že kolem naší chalupy chodili zvědaví vesničané pod záminkou, že si chtějí natrhat borůvky či štavel. Jeden muž si dokonce vybavil minulé majitele. Komentoval vše, co jsme spravili a zařídili, zdržoval se, procházel se a všechno osahával.

„Ano, teď to slyším,“ přerušil Armoda v řeči. „Tak je to pravda, opravdu jste sem přišli až z Norska.“

Dotyčný měl bratra, který pracoval na stavbě železnice, odstěhoval se za hranice a bydlel teď v Norsku.

„Oslovujem ho Anders Železničář, když mu píšem, my sourozenci, co jsme pořád tady. Byl u toho, když se stavěla železnice na západ od Östersundu až do Norska. Tam zůstal. A odkudpak z Norska jste vy dva?“

Östersund.

Odtamtud vedla železnice přímo do Trondheimu. Podívala jsem se na Armoda. Ani jeden z nás nic neřekl. Náhle se ozval dětský pláč. Spadl jsi a praštil ses, Roare.

„Z Kristiánie!“ zavolala jsem přes rameno a odběhla do chalupy.

Když jsem se vrátila, muž byl naštěstí pryč.

Ulevilo se mi, když začaly žně a všichni měli dost své práce. Nám se toho roku urodilo. Keříky byly obtěžkané bobulemi a bramborové natě rostly nízko u země, která skrývala velké hlízy. Některé z rostlin měly dokonce dvanáct menších hlízek, takže pokud bude mírná zima a jaro přijde brzy, zůstanou nám sadbové brambory na příští rok. Sklízeli jsme hrášek a sbírali lesní plody. Vytahovali jsme potravu ze země a v chalupě, která byla naším domovem, přesně na rozmezí mezi světem lidí a divočinou, shromažďovali poklad. Všechno tohle jsme měli s radostí jíst, dokud toho bude dost. Mrkve nestačily narůst, ale tobě chutnaly i tak a aspoň jsi do sebe dostal nějaké živiny.

„Eště!“ natahovals prstíky a já šla přivařit další.

Do naší kuchyně směly jen přátelské jemné paprsky slunce, ty ostatní jsem zavírala venku. Ty dny, kdy se v mém měděném hrnci vařila směs z kořenové zeleniny, vůně po celé chalupě slibovala, že dnes budeme usínat s plnými žaludky.

Sbírala jsem jablka a trhala slívy dřív, než stihly dopadnout na zem. Brzy ze všech stromů opadalo listí. Brambory byly sklizené a půda ležela popraskaná a holá. Všechny bobule z keřů jsme otrhali a u kadibudky nezůstala jediná kopřiva. Svět se oblékl do šedohnědé. Do barvy čekání, které potrvá až do dalšího roku. Moje břicho rostlo a strniště naznačovala, že podzim a zima už si na nás brousí zuby. Krajina byla stále měkká, ale za chvíli už se rozjiskří podzimním světlem a svět se zbarví do černobíla.

Armod vysekal křoviny, které jsem nechala před zimou uschnout, a utěšnil největší škvíry okolo oken. Přebíhali jsme po dvoře sem a tam a prospíchali, co nám síly stačily. Selka z Rävbacky nám půjčila pár lichých hrnků a tři porcelánové talířky s modrými kytíčkami a otlučenými okraji. V jedné

kůlně jsme našli židli s prohnutými nohami a oprýskanou stoličku se schůdky, obě dřív bývaly modré — za práci navíc nám je sedlák přenechal. Stačí přidělat schůdek a stolička bude zase v pořádku. Prošlapávali jsme si stezku lesem jako mravenci. Opracovávali jsme dřevo jako bobři. Když nám Armod začal vyrábět kuchyňský stůl, voněla celá chalupa smolou a já si vzpomínám, jak se její vůně mísila s pachem omastku a ovesné kaše. Před Dušičkami jsme stůl poprvé natřeli olejem. A všechny ty větve, mladé stromky i vývraty, které Armod naštipal na otop! Jen chvíli jsem si dovolila posedět na spadlém kmeni a prohlížet si les kolem sebe a také muže, kterému jsi říkal „tati“. Ještě dnes to vidím před sebou: blýskající se ostří sekery, s nímž se Armod rozmáchl v širokém oblouku nad hlavou. Ztěžka oddechoval. Tělo se mu lesklo potem a pod kůží se mu napínaly šlachy. Bylo vidět, že už se dlouho dosyta nenajedl, ale jemu to nevadilo. Tak si ho z té doby pamatuju.

Než odlétly vlaštovky a navážno dorazily lijáky, byla střecha hotová. Ještě jsme utěsnili střechu dřevníku, aby dřevo mohlo schnout. Toho večera jsme si zhluboka vydechli: brzy napadne sníh, mokrý a těžký jako olovo, ale my budeme spát v suchu. Stále ale zbývala spousta práce: stěny chalupy byly příliš vetché, než aby nás dokázaly ochránit před zimou. Občas jsem vytáhla svíčku a po setmění ji postavila na kuchyňský stůl. Když pak Armod opatrně zapálil knot, sledoval jsi vykulenýma očima třepotající se plamínek, Roare. Mihotal se v průvanu, který se nás chystal za nocí zást. Abych udržela zimu venku, ušila jsem závěsy, ale ona se i přesto uměla do chalupy vetřít. Lehla jsem si vedle Armoda do teplé postele. Vnímala jsem vůni jeho upracovaného těla a zvuk jeho hlasu. Každé ráno jsem se probouzela do ledového chladu. Mělo se